

το κουπί και το κόψιμο του νερού με τη σειρά. Στον αντικρινό μώλο χτυπούνε χταπόδι, κάποιο χέρι σηκώνεται και κατεβαίνει με δύναμη-διακοπή και πάλι χτύπημα και πάλι διακοπή πουθενά μπλέξιμο η μέρα όλη καθαρή μ' όλα της τα σημάδια, μιαν ακαίρια πίνα πες βγάνεις το φαί της στην άκρια του μαχαιριού. Έτσι και βραδιάζει ακόμη κάθεσαι, ακόμη γεύεσαι- σηκώνει πολύ χάζεμα τέτοια καλωσύνη.

Οι μπουνάτσες φέρνουνε τους νοτιάδες από βραδύς πέφτει δροσιά -εδώ τη λένε «ανέδωση», η γης δηλαδή τη δίνει από μέσα της- μια θολούρα έρχεται από μεγάλο πέλαγος και σέρνεται δεν ακούγεται φύσημα, τα βουνά δεν ακουμπούνε πουθενά οι κορφές κρεμαστές, μοσκοβολά το χώμα σαν ποτισμένο περιβόλι, τ' αρμυρίκιαστάζουνε, τα νοτισμένα κλαδιά τους μαυρίζουνε, το ξερό χορτάρι μουσκεμένο χωρίς βροχή πατάς στα μαλακά ένα καμαρωτό άνθισε σύσσωμο κάθε του ακρόκλωνο ευωδιάζει, χαίρεται και βουίζει γύρω του μελίτσι, λένε πως απ' την ευωδιά της πρωινής ανέδωσης μια έγκυος έσκυψε πήρε δυο χούφτες χώμα κι έφαε, τόσο λιγώθηκε, αφού σε κάθε βαρεμένη μάλιστα της φέρνουνε κι οι γειτόνισες μυρωδιά. Μα όποιος τόσο ευφρανθεί το χώμα μάλιστα με τα πρωτοβρόχια θα μπει μέσα γρήγορα-το λένε κι έτσι.

Ο ΗΛΙΟΣ βγαίνει απ' το καζάνι τουρανού, βράζουνε γύρω-γύρω τα σύννεφα του μελτεμιού. Κάθε αέρας στον καιρό του και με την εξουσία του. Ο βοριάς εξουσιάζει το καλοκαίρι νησιά και μπογάζια, πιάνεται από μεγάλες στεριές δίνει ζωή και κόβει- το μελτέμι. Οι γειτόνοι Τούρκοι λένε το πρώιμο «κεράς μελτέμ» το κατοπινό «καρπούζ μελτέμ» με τα φρούτα της εποχής. Και στις 360 τόσες μέρες του χρόνου οι καλωσύνες μετρημένες. Μαγιάτικες και φθινοπωρινές. Απ' τις ανεμοδαρμένες φυσούνε τις μισές

οι άλλοι αγέρηδες, τις άλλες μισές φυσά ο βοριάς μοναχός του-λίγο προς το Γραίγο ανατολικά, δυτικά προς το Μαίιστρο- τόσο παραμερίζει.

Λοιπόν είπαμε αυτός ο αέρας είναι ταχτικός. Τα κύματα του με καμιά τσάπα πες σκαμένα σειρές-σειρές πάνω στη θάλασσα. Κι όσο πλησιάζουνε, χοντρένουνε πριν την τελευταία τους πνοή ορθώνονται για να κουτουλήσουνε, σκάζουνε, αφήνουνε στην άμμο σημάδια της στιγμής, σέρνουνε πίσω τα χαλίκια σουρσουρίζοντας, αφήνουνε φύκια που μυρίζουνε σάπιο σταφύλι. Και στα τόσα κύματα ένα κύμα θηρίο σε ψήλος και σε βάθος ξεπερνά τ' άλλα πετιέται μπρος, τραντάζει ο γιαλός ξεπερνά των άλλων τα σημάδια, μουσκεύει ως μέσα και τα βούρλα, τ' αφήνει πλαγιασμένα σα μουσκεμένα μαλλιά. Στο πέλαγος, τέτοια κύματα τ' ακούς από μακριά με δικό τους σφύριγμα, αν πέσουνε απανωτά ένα και δυο κινδυνεύουνε τα καίκια. Τέτοια πελαγίσια τα λένε και ρεματικά κύματα τα ξαναρουφά η θάλασσα πριν φτάσουνε στεριά. Το μελτέμι λολένει και τις στεριές, θένε δε θένε οι άνθρωποι τρέχουνε, αδειάζει ο γιαλός, περνούνε απ' τα μέσα στενά, για να σταθούνε να μιλήσουνε πιάνουνε τα ντουβάρια, όσα λόγια φωνάζουνε είναι κομμένα. Βρε Νι..λή δυο φραντζο... δυοο... «μωωω...ρή». Ότι πράμα τύχει στημένο ή κρεμασμένο, ρούχο, σύρμα σκοινί τινάζεται πάει να σπάσει, οι μικρές καμπάνες μοναχές τους μαζί κάποια βίδα θαρείς πως ξέσφιξε μέσα στη γης, κάθε κουρέλι και χαρτί και φλούδα και φυλλαράκι πεταμένο στριφογυρίζει, άξαφνα πέρνει φύσημα σα ζωντανό πετά ψηλά, χάνεται. Ο αγέρας της τάδε πλατείας, της τάδε γειτονιάς είναι γνωρισμένος όπως κανένας άγριος γείτονας, που τον φοβούνται κι οι χωριανοί.

Και στα σπίτια μέσα μπαίνεις, η πόρτα έκλεισε, ο σύρτης, τα μάνταλα στη θέση τους- ευλογία. Όμως σε κάθε χαραμάδα ο

χαρχαλεμός. Κάθε ξύλο αναλόγως τη μαλακάδα και τη σκληράδα του τρίζει, περνούνε μαχαίρια κάτω από τις πόρτες, κουρτίνες και κουρτινάκια σαλεύουν, δυο πόρτες που ανοίγουνε μαζί κλείνουνε μονάχες τους, γίνεται βροντή. Άμα νυχτώσει στην παραστιά ουρλιάζουνε τσακάλια πιασμένα σε δόκανα, πότε πατήματα και πότε πηδήματα, πόδια ξυπόλυτα κλωτσιές, στα δώματα σέρνονται φίδια. Και κειδά που κόβεται το βουητό λες ξεμάκρυνε το θηρίο εκειδά πάλι στη στιγμή φρενιάζει.

Ο ΗΛΙΟΣ κοματιασμένος απ' τα τελευταία σύννεφα του ξεψυχισμένου μελτεμιού.

Εδώ οι αποστάσεις είναι κοντινές, δρόμοι, μονοπάτια μιανής ώρας μιανής μέρας από χωριό σ' εξοχές, από χωράφια σε καλύβια σε παρεκκλήσια, με τα πόδια ή με το ζω, δε νυχτώνεσαι δε χρειάζεται πρόβλεψη ούτε προμήθεια. Ξεκίνησε, ο αγωγιάτης με 2 μουλάρια να φορτώσει άμμο στο Γιαλό, πετάχτηκε μ' έναν πήδο σα χορευτής στ' άδειο σαμάρι, τα λαλεί «... ντεε-ουξ-ουξ...» Θα κάνει 3 δρόμους πριν ψηλώσει ο ήλιος. Ξεκίνησε ο ξοχάρης με το γάδαρό του φορτωμένος ντομάτες, μελιτζάνες να διαλαλήσει και να πουλήσει θα γυρίσει άδειος τ' απομεσήμερο. Ξεκίνησε το Μαριγώ, είναι γριά, πάει 2 μυζηθράκια της κόρης της που είναι λεχώνα και φαμελίτισα, θα γυρίσει ώρα εσπερινού. Ξεκινά κι ο Κωνσταντής αγάραγα κι αυτός γέρος μα βαστιέται, καβαλά το γάδαρό του, φτάνει στον Πέρα Γιαλό δένει το ζω στο πρωτελευταίο αρμυρίκι, εκεί περιμένει ο παραγυιός και το βαρκάκι αραγμένο, περνούνε στο ερημονήσι, χουγιάζουνε τα κατσίκια ξυπνούνε οι ακρογιαλιές, τ' αρμέγουνε, βάζουνε 4 ντενεκέδες το γάλα πάλι στο βαρκί, γυρίζουνε. Ο σκύλος του απ' το πολύ κέφι πέφτει κολυμπώντας και τους ακολουθά-τραβούνε ύστερα για τυροκόμισμα στο Πετροβούνι, 4—5 ώρες το πάνε κι έλα. Όλοι ξεκινούνε με κανένα σακουλάκι, κανένα

καλαθάκι μόνη τους πρόβλεψη. Γυρίζουνε το βράδυ κουρασμένοι, κούραση δεχτή, θα φάνε ότι φάνε ύστερα πάνε αποσπερίζουνε δε λείπουν κανένα βράδυ οι συντροφιάς. Δηλαδή αποστάσεις κούραση-ξεκούραση σύμφωνα με το κορμί του ανθρώπου, αβοήθητο από μηχανές.

Τυχαίνουνε και κάτι αλογάριαστες αποστάσεις: Πέρασε ο μεσαίος γυιός του Σταματουλιού μ' ένα καλαθάκι κρεμασμένο στο χαλκόξανθο μπράτσο του, σκεπασμένο με καθαρή πετσέτα «για που βρε Αριστή;» «πάω νανάψω τα καντήλια της Άγια Παρασκευής» μακρινή άγια, 5 ώρες δρόμο «.. Είδες όνειρο;».. «μας παράγγειλε ο πατέρας..» «απ' την Αυστράλια μωρέ;» έκανε με το κεφάλι ναι και τραβούσε.. «τίποτις να 'παθε ο αφέντης του άγια Παρασκευή των ματιών η γιάτρισσα, μεγάλη χάρη της..» ούτε με το κεφάλι ούτε με το στόμα δίνει άλλη απάντηση το παιδί, τραβά.

Άλλη μια κοντινή απόσταση μα εμποδισμένη: είπε η γεροντοκόρη το Κατερινιώ της κουμπάρας της άμα της έφερε το γάλα νάρθει ο κουμπάρος αύριο Τετάρτη να την ανεβάσει στο χωριό με τα πράματα. Η κουμπάρα ξέρει πως το Κατερινιώ δεν ξεκινά Τρίτη «να μην τρίξει». Ούτε Πέμπτη «μην πέσει», ούτε Παρασκευή «μην παραπατήσει» ούτε Σάββατο «που είναι Σάββατο», ούτε «Θεός φυλάξει Κυριακή», μα είναι Τρίτη αύριο λάθεψε το Κατερινιώ δεν είναι Τετάρτη, αυτή βαριέται τη συζήτηση της είπε καλά, όμως το βράδυ της παραγγέλνει καλού κακού με το γείτονα πως ο κουμπάρος αλωνεύει και θα πάει μεθαύριο, ξέχασε ο γείτονας να το πει, το Κατερινιώ περιμένει όλη μέρα την Τρίτη που την είχε για Τετάρτη, περιμένει με το στρώμα δεμένο και τα πανέρια της. Το πρωί έρχεται η μικρή κόρη του κουμπάρου. «... εν ηξάιρατε να με δοποιήσετε πως

θάρθει ο κουμπάρος περιμένω ετσά..» «ε σου τόπε ο Νικολής πως αλωνεύουνε» «... ξέρω κανέναν Νικολή εγώ... ετσά και πέρσυ 4 μέρες μ' αφήσατε δίχως ψωμί...» «ε σου φέραμε παξιμάδι που φρύξαμε..» «τρώω η κακομίτσα εγώ παξιμάδι που μούσπασε η μασέλα πέρσυ του Χριστού...» «ξέρομε μεις τρωσ ή δεν τρωσ..» γλωσσοῦ η μικρή κόρη. Πάει το Κατερινιώ βρίσκει του αδελφού της άλλον πάλι κουμπάρο δόσανε λόγο να την ανεβάσει χαράματα ετούτος πριν το μερόκαμα «ε νάσαι καλά..» και χαίρεται.. αχάραγα δε μας βλέπει κακό μάτι... Πώς πήρε όμως είδηση ο πρώτος κουμπάρος, είναι μαλωμένοι με το δεύτερο.. για πείσμα της μηνά πως θάρθει με το γάδαρο ο γυιός του αύριο πριν φέξει κι αυτός. Το Κατερινιώ δεν μπιστεύει το γυιό είναι λωλός και ο γάδαρος λωλός μα και λογάριασε πως θα του δώσει τάλληρο, δεκάρικο θέλει ο άλλος ειδοποιεί πως υπάρχει εμπόδιο, της λύθηκε μια πουλάδα την ήχασε και θα την περιμένει. Λοιπόν ήρθε ο γυιός φώναξε, ξαναφώναξε- η μάνα του τον είχε φοβερισμένον να μην της πάρει ούτε διπλό- Την παράτησε. Λοιπόν το Κατερινιώ ξεμεροβραδιάζεται κοντά τέσσερα μερόνυχτα δίπλα στο δεμένο στρώμα και στα καλάθια της.

ΣΗΜΕΡΑ Ο ΗΛΙΟΣ ίσα-ίσα ρόδισε, βγαίνει και δε βγαίνει σα να βασιλεύει προς τα πάνω, ανάποδα η θάλασσα μολυβιά, μια θολούρα κι οι αντιφεγγιές της παράξενες.

Εορτές εδώ πολλές, ο χρόνος μετριέται με τις εορτές επίσημες και ταπεινές, σ' εκκλησιές και σ' εκκλησίτσες, χειμώνα, κάλοκαίρι. Και σε μια Παναγιά Παραθαλασσινή που τη βρέχει το κύμα -γίνεται οικογενειακό πανηγύρι απ' την παραμονή κουβαλήσανε 2 ζώα τα στρωσίδια, το καζάνι, φλυτζά-

νια, ποτήρια και τους άρτους πιο μεγάλους από μυλόπετρες ταμένους κάθε χρόνο. Από το λιμάνι ξεκινούνε περίχαρα ψαράδικες βάρκες, καΐκια κι ένα τρεχαντήρι καλομπογιαντισμένο μαβί με ζωναράκι καφεδί, ο νιόγαμπρος καπετάνιος έχει και τη γυναίκα του μικρή μικρή στην πρύμη κοντά του, στην πλώρη οργανοπαίχτες σαντούρι και λαβούτο, εκείνος στο τιμόνι όρθιος τραβά κοντά ή σπρώχνει με το πόδι το τορνευτό διάκι του τιμονιού, καμαρώνει σα ζωγραφιστός και προστάτης. Κατεβάσανε τη χοντρή μαμή στ' αμπάρι γέλια, πειράγματα ίσαμε να μπει... «Θα μας βουλιιάξεις θεία... κι ο γάδαρος του Μιχαλιού γονάτισε που πήε να καβαλικέψει..» Εκείνη με το μεγαλείο της γελαστή «γίνεται το πανηγύρι χωρίς εμένα»;

Ο εσπερινός από νωρίς ψέλνει ο γέρο Κοσμάς ο αγέραστος, ξέρει την ψαλτική με τα γράμματα, την ευχαριστιέται, τα θέλει όλα σωστά. Κάθε τόσο πιάνει απ' το λαιμό το παιδί που του βαστά το ίσιο, τον ζουλά να μη βιάζεται στο αργό, στα γοργά τροπάρια ορθώνει το κεφάλι, χτυπά την παλάμη θριαμβευτικά στ' αναλόγιο, δοξολογιά δοξολογιέται κι ο ίδιος εκείνη την ώρα. Κι οι γυναίκες φέρανε λουλούδια για διάβασμα και μοίρασμα, το παιδί περιλαβαίνει το πανέρι το φέρνει επίσημα με τεντωμένα χέρια προς στον παπά, ποιο χέρι έστησε καταμεσίς ένα ροδί γαρούφαλο; «μπράβο γαρούφαλο...» μουρμουρά ο νέος παπάς, διπλοθυμιάζει με κέφι, σήμερα είναι ο νέος αύριο θα λειτουργήσει ο γηραλέος. Και πριν γύρει ο ήλιος τα όργανα πιάνουνε τον πρώτο σκοπό το καφενείο μια τάβλα στρωμένη με χαρτί άνοιξε παρακεί στα σκοίνα ο κόσμος θα διασκεδάσει.

Την άλλη μέρα ο ήλιος με την ώρα του μα ο κόσμος τον πρόλαβε αυγή-αυγή συνάζεται, τ' άσπρο φεγγάρι ακόμα στον ουρανό. Ο παπάς είπε τα πρώτα γράμματα στο δρόμο που

κατηφόριζε ύστερα όρθρος-λειτουργία μάνι-μάνι. Το εκκλησάκι μικρό μέσα-μέσα οι ταχτικές ηλικιωμένες μα και κοπέλες αρκετές μετανοίζουνε και σταυροκοπιούνται, η άκρα ευλάβεια μα είναι και πολλών ειδών ευλάβειες, στη μέση στρίμωγμα, σούσουρο, κεριά σβύνουνε τα ξεκολλούνε, ανάβουνε κάθε στιγμή ρίχνουνε δραχμές πέρνουνε ρέστα, στα στασίδια καθίζουνε με τη σειρά, ευγένεια πολλή όσες πιάσουνε λίγον τοίχο τον παραχωρούνε... ορίστε ακουμπήστε... πότε-πότε βάζει καμιά φωνή ο παπάς μωρέ δε σωπαίνετε.. Απ' έξω οι άντρες σα να περισσεύουνε, μόνο άμα βγαίνουν τ' άγια σκύβουνε το κεφάλι κι αν πάρουν είδηση.

Το καμπανάκι χτύπησε απόλυση μοιράζεται ο άρτος οι παπάδες καθίζουνε στο καλλίτερο πεζούλι, έρχεται ο μεγάλος δίσκος, τον γυρίζει ανοιχτά, διάπλατα ένας άντρας. Τα φλυτζάνια του καφέ λουλουδάτα, χορταστικά, ξοπίσω τα πανέρια με μακρόστενα κοματιασμένο άρτο για βούτημα, λύσανε όλα τα στόματα.. «η μαμή δε θέλει βούτημα, παραχόντρυνε..» γελούνε.

Όπως σε κάποιο εργαστήρι καμιά φορά βρίσκεις σπάνια πράματα έτσι σ' εορτές, σε πανηγύρια βλέπεις κάτι γυναικείες μορφές δουλεμένες τέλεια, μεσόκοπες με της σκληρής ζωής την τέχνη και της κατάβαθης γλυκιάς υπομονής, τους έπρεπε να ξεδιαλεχτούνε απ' τα τόσα πρόσωπα γύρω-γύρω μα στέκουνε ή καθίζουνε αυτές απαρατήρητες και τα ονόματά τους η Κυριακούλα του Μπαλωμένου, το Χρυσώ απ' τα περιβόλια -αδιάφορες σαν από καμιά τοιχογραφία ξεκολλημένες. Και σε κάθε σύναξη ακόμα και της θλίψης θανές, μνημόσυνα η λύπη-λύπη, συχνά και σπαραγμός μα ο συναγμένος κόσμος πάντα ζητά, λαβαίνει ανακούφιση - με τις ετοιμασίες όπως και του γλεντιού φροντίδες

να γίνουμε νόστιμα τα κόλλυβα ο καφές φρέσκος μοιάζουνε τα συνήθια της χαράς και του πένθους.

Η θάλασσα εδώ δουλεμένη από χιλιάδες γενεές το ψάρι λίγο, οι ντόπιοι βαριούνται τον κόπο τους. Πότε-πότε ξεφτέρια Σαμιώτες, Καλυμνιοί περαστικοί, ψαρεύουνε από νύχτα σε νύχτα, έχουνε σύνεργα καλά, λείπουνε μήνες απ' τα σπίτια τους, αυτοί βγάζουνε τους ροφούς 20 και 30 κιλά ίσαμε παιδιά στο μπόϊ κάτι σαλάχια που θέλουνε γδάρσιμο σα σφαχτά, τρώει κι ένας φτωχός.

Το καλοκαίρι με τον πολύ κόσμο, το λίγο ψάρι πέφτει πιο λίγο, η αξία του μεγαλώνει, καθαρό και σκάρτο, όλα με το ψάρι λογαριάζονται και συγγένειες και υποχρεώσεις καινούργιες γνωριμίες και παλιές.

Μήνας Ιούλιος—φεύγουνε οι βάρκες αυγή να σηκώσουμε δίχτυα, που τα ρίξανε από βραδύς. Ξεκινά πρώτος ο Μιχάλης κάθεται στο τιμόνι και τραγουδά έχει γρήγορη μηχανή, σηκώνεται η πλώρη όπως το κεφάλι του αλόγου και καμαρώνει, ξεγέλασμα το καθημερινό τούτο ξεκίνημα του ψαρά την αυγή και κάθε αυγή πάντα ελπίζει, τόχει το επάγγελμα.

Ψηλώνει ο ήλιος, γυρίζουνε οι βάρκες μια—μια μαυρα σημαδάκια μακρινά, γνωρισμένες απ' τη βουή της μηχανής τους. Πελατεία μεγάλη στον ίσκιο στ' αρμυρίκια με πετσέτες, με πιάτα χωματένια, τσίγκινα.

Ήρθε πρώτος τώρα ο Σταυρής, πηδά ο γυιος του όξω να χαι φτερά, δένει κάβο, μια ξεδιάντροπη ξένη πετιέται προστά «Θέλω μπαρμπούνια ένα κιλό, έχετε;» δεν πήρε απόκριση. Ακούστηκε μια φωνή «πρώτα να λες το «έχετε» ύστερα το «θέλω...» Ο γέρο Σταυρής με κατεβασμένο το σκιάδι ξεψαρίζει,

διαλέγει σα Θεός αμίλητος. Περιμένει κι η γυναίκα του μπακάλη, ο Σταυρής του χρωστά μισό τσουβάλι αλεύρι απ' το χειμώνα. Δίπλα της κι η γυναίκα του ενωματάρχη -άλλο φόβισμα. Κι ο κοιλαράς ο αμερικανός, αυτός για 2 δραχμές ρέστα που δεν του 'στρεψε το παιδί του Σπάγγου πήγε τον πατέρα στην αστυνομία, φτύνει ο γέρος Σταυρής. Μια γειτόνισα τον καλημερίζει. «Καλώς τον καλό γείτονα...» η φωνή της μέλι μα ψες που της φώναξε να τους κατεβάσει απ' το χωριό ένα ψωμί έκανε πως δεν άκουσε—τώρα δεν ακούει κι αυτός. Τέλος τραβά τον κάβο βγαίνει, βαστά πεντέξη αρμαθιές, η ξεδιάντροπη ξένη του άρπαξε την καλύτερη του βάζει τον παρά στο χέρι, πάει. Μια γριά με το εγγόνι της ρωτά πολύ ταπεινά.. «εν περισσεύει τίποτι»; Πολλά τα παράπονα, «ο παράς μας εμάς εν περνά»; Κι ο συμπέθερος που ήθελε σκορπιούς για σούπα, περίμενε μουσαφιρέους Πειραιώτες, δεν καταδέχτηκε τα περκόχανα φεύγει με άδεια χέρια φαίνεται απ' την πλάτη του ο φοβερός του θυμός, κάνανε δυο χρόνια να μιληθούνε. Στο μικρό μουράγιο αράζει τώρα κι ο Μιχάλης, είχε ξεψαρίσει από πριν, είχε κόψει το δρόμο της μηχανής, λέει χοντρά τα ψέμματα «πλάνταξα.. ούτε για τσιγάρα..» σκορπίσανε όσοι περιμένανε, εξάλλου όσοι πάνε στον έναν ψαρά δεν πάνε και στον άλλον θα τους προσβάλλει... άμα μεσημέριασε τραβά στο χωριό με το καλάθακι σκεπασμένο με φύκια, πάει στον αθηναίο γιατρό με το καλάθακι σκεπασμένο με φύκια, που τον πληρώνει όσο-όσο και το καφεδάκι δε λείπει. Όμως ένα μεσημέρι ρώτησε η πεθερά του γιατρού πόσο έχει το λιθρίνι με τη διατίμηση. Ο Μιχαλάκης δεν ξαναπάτησε. Τότες όμως ήρθε κι ο καλοφαγάς ειρηνοδίκης, καλοπλήρωνε κι αυτός, ήθελε τα καλύτερα, ο γιατρός τρώει κατεψυγμένα—λέει τώρα πως είναι και πιο υγιεινά. Μήνας Αύγουστος—νηστεύουνε ξένοι αρκετοί κι οι ντόπιοι όλοι, έχουνε ζήτηση αχινιοί,

πεταλίδες— το ψάρι σαν ψάρι πουλιέται αγοράζεται— μετά της Παναγίας πάλι πόλεμος το ψάρι σκοτωμός.

Δυο φίλοι κάνανε συμφωνία, ένας ψαράς κι ένας ξενοδόχος να μη δώσει αλλού πουθενά τα ψάρια του ο ψαράς κι ο ξενοδόχος θ' αγοράζει κάθε μέρα ότι βγάζει. Ο ψαράς είναι τεχνίτης, έχει τα σημάδια του, τα λημέρια του και μέσα στο πέλαγος, παραμονεύει τα μοναχικά στις τρύπες τους τα κοπαδιαστά στα περάσματα, ξέρει εποχές συνήθειες, μα λόγο δεν του παίρνεις για όσα ξέρει ούτε μεθυσμένος δε μιλά. Πρώτος αυτός βαρέθηκε τη συμφωνία, έπιασε κάτι ψέματα μικρά «είναι φεγγάρι δεν τσιμπούνε..» ύστερα πιο μεγάλα «η μέση μου ε με βλέπεις» και κούτσαινε. Ο ξενοδόχος κάνει πως δεν καταλαβαίνει, μα πήρε το μάτι του την παπαδιά που κατέβηκε στον πέρα γιαλό απ' το καλάθακι της που τόχει κρεμασμένο στο σαμάρι έβγαινε μian ουρά ρόδινη, συναγρίδα ή φαγγρί, 3—4 κιλά και βάλε. Ναι μεν ο καλός ψαράς έδιωχνε πολλούς που του γυρεύανε ψάρι μα κάτι δικούς, πώς να τους διώξει, τον στενοχώρεσε το μονοπώλιο. Τον είχε προσβάλλει κι ένας πονηρός... «εν πειράζει ας είσαι καλά μόνο μην ακουστεί πως με τέτοιες da μπονάτσες ο Βαγγέλης εν ήβγαλε τίποτις..» Ο ξενοδόχος τάφερε σκούρα. Παίρνει ένα μπουκάλι ούζο, το πιο ακριβό, πάει βρίσκει τον ψαρά καθίζουνε στην κληματαργιά στο παραθαλάσσιο καλύβι, ούτε κουβέντα για ψάρι παρά «Βάλε άλλο ένα κι ένα της φιλίας...» φιλία περασμένη από φωτιά και σίδηρο... είχανε τορπιλιστεί μαζί, στον πόλεμο—λοιπόν.. «φέρε και τυράκι από το δερμάτι... ρίξε κι έναν απλοκαμό στα κάρβουνα.. κι ένα τελευταίο της ιδεολογίας.. κι ένα της συμφωνίας» φωνάζει ο ξενοδόχος πριν αδειάσει το μπουκάλι έτσι πήρε τέλος η συμφωνία μα οι καρδιές δε χαλάσανε.

Ο ήλιος βγαίνει σα νοικοκύρης στο κατώφλι του, ο ουρανός

ο δρόμος τους ανοιχτός μια χούφτα συνεφόσκονη, άκρη άκρια ρόδισε, χρύσισε και σκόρπισε, το θάμπος ζαλίζει.

Υπάρχουνε και κάτι άνθρωποι που δε μοιάζουνε με τους άλλους. Περνά ο Περικλής καβάλα στο μαύρο του γαϊδαρο «καλημέρα κουμπάρα μου, καλημέρα κουμπάρακι, τι κάνετε, είσαστε καλά να χαιρομαι; Εμείς καλά, δόξα νάχει ο Θεός..» κουνά το κεφάλι όπως μιλά, το χέρι του ακουμπισμένο στη καρδιά σα ζωγραφιστός όσιος, ήμερο και περίχαρο το πρόσωπό του «ο κουμπάρος θάναι φευγάτος βλέπω η βάρκα λείπει, ας είναι να πάει και να στρέψει με το καλό» ποιός ξέρει από ποιο συναξάρι, ποιο αναγνωστικό τυπώθηκε στο μυαλό του η τέτοια ευγένεια «έχεις τίποτι φασουλάκια φρέσκα, τα προχθεσινά σαν πολύ μεστωμένα». «Τι να σου πω καλή μου κουμπάρα εκείνο δα το περιθαλάσσιο χωραφάκι πρώϊμα—πρώϊμα τα χοντραίνει, με πρώτο πρωτοδεύτερο πότισμα..», τόλεγε με παράπονο σα να του κάνει αδικία κανένας γείτονας «τούτα δα κουμπάρα μου είναι κόψιμο της αυγής, ούλο δροσιά», «βάλε μου 4 κιλά». Τότες πηδά ο Περικλής απ' το σαμάρι ανάερα γεμίζει τη ζυγαριά, τη σηκώνει ψηλά να φανεί το σωστό ζύγισμα τ' αδειάζει σε μια πετσέτα, ρίχνει μέσα και μια παραπανήσια χούφτα, και πάλι ανάερα πετιέται στο σαμάρι, παίζει τις φτέρνες του στην κοιλιά του γαιδάρου να πάρει δρόμο να μην φανεί πως περιμένει πληρωμή «καλό βράδι» που πας χριστιανέ, πόσο κάνουμε, πέρασε μέσα να πιης το καφεδάκι σου. «Εν πειράζει να σας χαρώ άλλη φορά» και τραβά. «Θωρείς τον που δε στέκει επειδή λείπει ο αφέντης σου», είπε κείνη στο γυιο της «απαλαβός» λέει αυτός. «Νάτανε οι απαλαβοί ούλοι σαν τον Περικλή χαρά σε μας.» Παρακεί ο Περικλής φτάνει την αμουδιά όπου χτίσανε το καινούργιο ξενοδοχείο, πάνω στον άμμο στημένες παρδαλές ομπρέλλες αγόρια και κορίτσια κολυμπούνε μικρά παιδιά

κυλιούνται στον άμμο ηλικιωμένοι ξαπλωμένοι σε πολυθρόνες —ο Περικλής βλέπει χαμογελά δεν παραξενεύεται. Να κι ο Αλάργας, ο παιδεμένος και φαμελίτης ψαράς. «Θωρείς Περικλή, θώρει καλά, εδώ άλλος Θεός και τη θάλασσα την κάνανε παιχνίδι..» Κουνά το κεφάλι του ο Περικλής «όπως λες ξάδερφε, σωστά μιλάς..» μέσα του όμως τ' αρέσουνε όλα, καβάλα στο μαύρο γάδαρο του φεύγει και χαμογελά. Παρακεί πάλι ο Περικλής απ' το ψηλό μονοπάτι βλέπει τη μπίγα που δουλεύει στο χοχλακά. Βγάζει βότσαλο για τον καινούργιο μώλο—μεγάλο έργο. Θα πλευρίζει το παπόρι, κάθε πρωί την τραβά το ρυμουλκό παποράκι με την φαρδιά του πλώρη, ο γερανός κατάμεσα ίσαμε κανένα καμπαναριό και ξοπίσω δύο μαούνες φτάνουνε στο σημαδεμένο μέρος, φουντάρουνε κι αμέσως η μηχανή βάζει μπρος η σιδερένια χούφτα κατεβαίνει, σκάβει τον πάτο γεμίζει κάνει στροφή, αδειάζει τα βότσαλα στις μαούνες δίχως διακοπή δυο βάρδιες δουλεύουνε, πλήρωμα και μηχανικοί ξεγυμνωμένοι, καταμουτζουρωμένοι, γιαλοκοπούνε τα κορμιά περιχυμένα στους ιδρώτες σα λαδωμένα ψήνουνται, βλαστήμιες ακατάπαυστες, φωνές «βίρα, βίρα καλά μάϊνα, μάϊνα» μαζί με τη βουή της μηχανής» «γεια σας και χαρά στους κόπους σας, στην αξιωσύνη σας» έτσι επίσημα τους χαιρετά ο Περικλής, τους κουνά το δεξί χέρι, ρωτούν ένας τον άλλον οι αγανακτισμένοι τι στην οργή φωνάζει τούτος.. να σου μια τον μουτζώνουνε, «ίδιοι δαιμόνιοι της κόλασης...» συλλογιέται ο Περικλής και πάλι τραβά χαμογελά.

Ο Περικλής κατοικεί σε απόμερο καλύβι μ' έναν αδελφό του αγαθό , καλλιεργούνε τα χωραφάκια τους χειμώνα καλοκαίρι στην ερημιά. Γνωρίζει λοιπόν τα πλάσματα της εξοχής από κοντά πολύ αγαπά τα πουλιά. Όποτε θερίζει και βρεθεί μπροστά του καμιά πέρδικα καθαρίζει και χαμωπετά προς τα

πόδια του για να την προσέξει αυτήν να μην προσέξει τη φωλιά με τ' αυγουλάκια της, ο Περικλής αφήνει ολόκληρη τη λουρίδα τούτη του χωραφιού αθέριστη. Περιμένει πότε θα βγούνε τα περδικόπουλα να τα σηκώσει αυγή κρυφά-κρυφά η μάνα τότες ν' αποθερίσει. Ένα βραδάκι πάλι μια κουκουβάγια είχε πέσει πάνω σε μια πέρδικα κουβαριαστήκανε και παλεύανε, γέμισε ο τόπος μαδημένα φτερά, τρέχει ο Περικλής, διώχνει την κουκουβάγια, στάθηκε αυτή σε μια πεζούλα και παραμονεύει, αυτός κουβάλησε αγκάθους αποσκέπασε την πέρδικα με τα 5 μικρά, θυμάται ακόμα τους χτύπους της καρδιάς τους μες τη χούφτα του.

Και πόσα περιστέρια γλύτωσε από βαρβάκια και γεράκια πόσα κλωσσόπουλα.. «κι αυτά με το θέλημα του Θεού κυνηγούνε σύκο είτε πεπόνι, μα τι τα θες εμείς κατά τη γνώση μας αγαπούμε τ' άβλαβα, ίντα λες κι εσύ κουμπάρα, έχουνε και κείνο το καμάρι όπως σαλεύουνε οι πέρδικες, εκείνο το πρωινό κελαϊδισμα...» Κάθε άνοιξη περιμένει και τα ξενότοπα έτσι τα λέει, που πέφτουνε στα βαλτόνερα και στα βούρλα, τα γνωρίζει και τα καμαρώνει πρωί—πρωί. Μια βραδυά ήρθε κι ένα πρωτόφαντο πουλί όσο ένα κριάρι το μπόϊ του, την αυγή πάει ο Περικλής σιγά—σιγά, τόβρε με το κεφάλι τρυπωμένο στις φτερούγες κοιμισμένο, πετιέται το καβαλά, του αγκαλιάζει το λαιμό παίρνει δρόμο το πουλί, δεν είχε βάρος καθόλου ο Περικλής 10—11 χρόνων ήτανε τότες, τον έσερνε κρεμασμένον ώσπου λεφτέρωσε τα φτερά του, τ' ανοίγει διάπλατα κι ψηλώνει, ψήλωσε 4-5 οργιές τότε ζαλίστηκε ο Περικλής κι έπεσε.

Έχει και μια κρυφή δύναμη ο Περικλής έτσι δα λιπόσαρκος και γλυκομίλητος πάντα μα κάνει πότε—πότε κάτι παλληκαριές. Ένα πρωί που τύχανε μ' έναν γείτονα του βοσκό καθισμένοι όξω απ' τη μάντρα πέρασε από πάνω τους ένας ίσκιος αργός,

λέει ο βοσκός «η βιτσίλα.. φέτος μας πήρε 2 αρνιά και 3 ρίφια... μόνο δικά μου πέντε». Πως του ήρθε λοιπόν του Περικλή κίνησε την άλλη μέρα πριν φέξει φτάνει τα γκρεμνά της Βιτσελιάς παραμονεύει, ο ήλιος ψήλωσε καλά, τότε πέταξε πρώτα ένας ύστερα ο άλλος ένα ζευγάρι αετοί, αυτοί για να σηκωθούν πρέπει να ζεσταθούνε καλά τα φτερά τους, να τ' ανοίξουνε σταυρωτά, τους λένε και σταυρατετούς.

Αμα ξεμακρύνανε, ο Περικλής κολλά στα βράχια τραβιέται πάνω με τις πατούσες και με τα γόνατα, η φωλιά πάνω πάνω πλεγμένη με σκοίνα και χαμόκλαρα, ολόκληρο αλωνάκι, μέσα σωρός τα κόκαλλα. Και δυο κεφαλάκια κατσικιών το ένα ξασπρισμένο κατάξερο, το άλλο ακόμα με τα αίματα, στηλώθηκε ο Περικλής ανασηκώνεται, σέρνονται μπροστά του δυο βιτσιλόπουλα, ίσαμε δυο πετεινάκια μαδημένα, τα στόματά τους ανοιχτά, μα δε βγάζουνε φωνή, κείνο το μάτι τους άγριο σαν των γονιών, τ' αρπά ο Περικλής απ' το λαιμό, δε βγάλανε ούτε κρα, τα κρέμασε στο σκοινί που είχε τυλιγμένο στη μέση, γλιστρά λίγο—λίγο, έπειτα δίνει έναν πήδο πέφτει, καλά—καλά δεν πρόλαβε να παητήσει χάμω να η μια βιτσίλα ζυγιάζεται πάλι έξω, μέσα—έξω χτυπιέται με ανοιχτά φτερά, πέφτει με τη μύτη που είναι σκληρή σαν ατσάλι σκαλίζει και πετά όξω κόκκαλα και κλαρια. Ο Περικλής ζαρωμένος πίσω από ένα βράχο βλέπει τώρα και λυπάται. Με λίγο να και τ' άλλο πουλί. Έφερε μια κοντοβόλτα ύστερα κάθισε πάνω σέναν γκρεμνό το μπόϊ του ίσαμε μικρό δαμάλι με τα ποδάρια του στυλωμένα σαν κολωνίτσες τα λαιμά του φουφουλιασμένα, τον πλησιάζει το θηλυκό μαζί ψηλώνουνε, φέρνουνε δυο βόλτες και χάνονται—λένε πως δεν ξαναφανήκανε. Ο Περικλής έχωσε τα βιτσιλόπουλα στο χώμα έκοψε τα νυχοπόδορά τους, είναι κίτρινα σα θειάφι και μαύρα πίστα, γυαλιστερά, τάδειξε στους βοσκούς άκουσε πολλά παινέματα, η καρδιά του όμως βαριά. Πήγε μάλιστα στον

πνευματικό για ξελάφρωση αυτός του είπε «δεν έκανες αμαρτία είναι πλάσματα ζημιάρικα» μα η λύπη του απόμεινε. Του στείλανε απ' τη μάντρα ένα ζωντανό ριφάκι ώμορφο σα λαφάκι, δεν το κράτησε.

Μιαν άλλη φορά ο Περικλής γύριζε στο καλύβι του, βλέπει ένα πράμα στη θάλασσα, παραπίσω άλλο, άλλο, χαμηλωμένος ο ήλιος γυαλίζανε κατά σειρά, δεν ήτανε ψάρια, δε σαλεύανε με δικό τους δρόμο τα πήγαινε το ρέμα. «Βαρέλια» λέει έκανε λογαριασμό την αξία τους και κατά που θα προλάβει άραγε πριν σκοτεινιάσει, τρέχει στο βαρκάκι του μπάρμπα του, ξεγυμνώνεται τρυπώνει τα ρούχα του μέσα στην πλώρη πιάνει τα κουπιά, θάλασσες χοντρές, ο Περικλής αγάντα κουπί, πώς έπεσε δίπλα στο πρώτο βαρέλι, πώς πέρασε θελιά το παλαμάρι, το διπλοσιγούρεψε στην πρύμνη, πώς δένει κι άλλο ένα και το τελευταίο παλεύει έτσι δια τσίτσιδος σαν κανέννας δαίμονας θαλασσινός. Τώρα γυρίζει, έχει πρύμα τον καιρό, τον καθαλύνει τα κύματα, τρακάρουνε τα βαρέλια, κάνει νερά το βαρκί, τιμονεύει πότε με τόνα κουπί, πότε με τ' άλλο, άμα ζύγωσε στεριάς είχε νυχτώσει πια, πέφτει βουτιά, τραβά όξω τα βαρέλια ζεμένος το παλαμάρι ανάψανε οι πλάτες κι οι απαλάμες του, έπιασε πάτο τα κύματα τον πετούνε μπρος—πίσω, τέλος σπρώχνει τα βαρέλια κυλιστά τα σιγουρεύει με πέτρες, τραβά και το βαρκί, τα ρούχα τα ξέχασε μέσα, έφτασε στο καλύβι του σαν παραλογισμένος, είχε στο νου να ξαναπάει την άλλη μέρα να λογαριάσει πόσο αξίζουνε μα ένας αγωγιάτης τότε σπιουνιάρησε από βραδύς ήρθε το λιμεναρχείο και τα κάνανε κατάσχεση.

Πέρασε το Μαϊσάκι, έτσι φανερώνεται και ξαφανίζεται γι' αυτό την είπανε μα (γ) ίσα—μαϊσάκι. Οι γυναίκες που πλένουνε στις γούρνες λένε πως οι Γερμανοί σκοτώσανε το γυιο της μπρος

στα μάτια της, άλλοι λένε τον άντρα της, αυτή μόνο εξηγεί πως ήρθε απ' τη Λευκάδα κι αποτελείώνει μάλιστα «αντίκρυ στην Πρέβεζα». Φορά φούστα πράσινη και τόντι λευκαδίτικη με τις πολλές σούρες από ξεθωριασμένη στόφα, βυσσινί, ξεθωριασμένο μπούστο και μαντήλι μαύρο στο κεφάλι. Μπαίνει κόβει στα μποστάνια κανένα κρεμύδι κανένα πεπονάκι δεν της μιλούνε, ποιος ξέρει πού τρυπώνει τη νύχτα ποιος ξέρει πού τρυπώνει κι ένα μαμούνι. Παίρνει πρωί—πρωί τους δρόμους, βαδίζει ζωηρά σάματι θέλει κάπου να φτάσει, δεν ξεχωρίζει και το πουλί που πετά ο νους της σαν του πουλιού αλαφρός κι ο ίσκιος της. Κάθε καλή μέρα και Κυριακή πάει στην εκκλησία, τρυπώνει σε μια γωνιά, κάνει μια και μόνη μετάνοια, μένει εκείδ'ά πίσω από καμιά κολώνα με το κούτελο καταγής. Κόντεψε μια φορά να της πατήσω το χέρι, τόχε απλωμένο δίπλα, στο μπρουμιτισμένο κεφάλι της, ένα χεράκι λιγνό χυτό σαν μπρούτζυνο παλιό χτυπητήρι—σκύβω τις λέω «θα σε πατήσει κανείς εδωνά στα σκοτεινά» ούτε σάλεψε ούτε αντίδωρο παίρνει, σηκώνεται φεύγει με το δι' ευχών. Αν προλάβει κανείς να της βάλει στο χέρι κανένα διπλό, τον κυττάζει κατά πρόσωπο τα μάτια της είναι πράσινα, θα πει σωστά ευχές κι' ευχαριστίες μα ούτε γυρίζει να ιδεί τι της δόσανε.

Απόψε φεύγομε, Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΗΛΙΟΣ, το χρυσό κουμπί ξεπετιέται από στενή κουμπότρυπα, ένα συννεφάκι τον στενοχωρά μα κι αυτό ροδίζει, χρυσίζει χάνεται, ουρανός χωρίς μέσα του άλλο τίποτα, ε ήλιε, ουρανέ τελευταίοι, στεριά γραμμένη καθαρή πες πως χώρεσε, χωρά σε κλειστή γιάλα, η μπουνάτσα τέλεια κολλημένοι άκρη—άκρια και μεις, βλέπομε πέρα μια λάμψη της τελευταίας μέρας είναι η τσάπα του ξοχάρη που σκάβει, την βρίσκει τελευταίος ήλιος κι άλλη κι άλλη ο ήλιος βρίσκει το βρεμένο κουπί ενούς ψαρά την κάθε μια στάλα που στάζει, ο κόπος του σκαφτιά ο κόπος του ψαρά κι ο τελευταίος ήλιος προχωρά.

Και δυο τελευταία βόδια κοιμούνται όρθια, οι μυίγες δεν ξυπνήσανε ακόμα να τα τσιμπήσουνε, να σαλέψουνε τις ουρές, βλέπομε περιμένομενα και σύννεφο οι κουρούνες πέφτουνε στο μποστάνι να τα σπουργίτια, να το πουλάκι της τζίτζιφιάς το ταχτικό που κελαϊδεί δυο φορές ίσια και μια φορά κάτι τσακίσματα σφυριχτά, ξανακελαϊδήσέ μας πουλάκι τελευταίο—φρρτ... πέταξε, πιο κει και παρακεί, τι το μέλλει πρώτη για τελευταία φορά.

Να τη κι η κλώσσα η πονηρή έκρυβε στα κισαρίδια τ' αυγά της να τα κλωσσήσει με υπομονή μα τα 'βρε η πιο πονηρή κυρά της την κουκούλωσε την κάθησε από 15 της έβγαλε 12 γερά, ένα πήρε το βαρβάκι, ένα πνίγηκε στη γούρνα, τώρα σέρνει τα 10, τα νύχια της ατσαλένια, με τη μύτη πέτρες μετακουνά, τη διώχνουνε, ξανάρχεται στον απλωμένο τραχανά, κουρκουλίζει αδιάκοπα η τελευταία κλώσσα με τα 10 της πουλιά.

Κι η τελευταία μας μέρα μοιρασμένη: ώρα του νοικοκύρη ώρα της νοικοκυράς, ώρα της γειτονιάς, ώρα του φίλου μας του ψαρά έφερε τον τελευταίον σκάρο, ώρα της ετοιμασίας, τελευταία μέρα μοιρασμένη σα βασιλόπιτα—μαζεύεις και τα ψίχουλα.

Κι ο τελευταίος ήλιος γέρνει, ξεδιαλέγει ένα κλωνάρι ένα

πεζούλι, τελευταίο αυτό φωτά. Κι ένα κατσίκι ξεκομμένο απ' το μαντρί βόσκησε όλη μέρα ξένοιαστο τώρα σκαρφάλωσε στον ολόρθο βράχο κατάγιαλα τα 4 ποδαράκια του μαζεμένα πάνω—πάνω, τεντώνει το λαιμό βελάζει λυπημένα, θυμάται το μαντρί, ε τελευταίο κατσίκι βελάζεις και για μας.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:

ΧΟΡΟΙ, προέλευση

ξώφυλλο : Ἀθήνα

ἀριθ. 1 : Κρήτη

ἀριθ. 2 : Καπαδοκία, πρόσφυγας Ν. Καισάρια

ἀριθ. 3-4 : Σάμο

ἀριθ. 5-6 : Ἡπειρο

~~Επισκευτήριο Καϊοάριαν, Σύνθεση~~

ΠΕΝΘΟΣ

ξώφυλλο : Μάνη

ἀριθ. 1 : Ἀθήνα

ἀριθ. 4-5 : Κύπρο

ἀριθ. 6-8 : Ἐπίσημη κηδεία

ἀριθ. 7 : Πλοίαρχος Ε.Ν. κηδεύεται ἀπό

Ἰάπωνες ὀρθοδόξους ἱερεῖς

ἀριθ. 9 : Πειραιᾶ

ἀριθ. 10 : Εὔβοια

XOPOI

XOPOX

ΠΕΝΘΟΣ

